

První pokračovatelé Kosmovi: Mnich Sázavský a Kanovník Vyšehradský

Na Kosmovu Kroniku českou, která ličí české dějiny do roku 1125, bezprostředně navazují dvě kroniky. Jsou to kroniky Kanovníka Vyšehradského a Mnicha Sázavského. Tito dva pak bývají nazýváni prvními pokračovateli Kosmovými.

Nejstarším pokračováním Kosmovi kroniky je kronika tzv. Kanovníka Vyšehradského, které podrobně popisují dobu vlády knížete Soběslava I. (1125 – 1140). Identita autora je neznámá, ale na základě jeho znalostí a informovanosti, měl nejspíše funkci u dvora. Šlo možná o kanovníka vyšehradské kapituly. Přestože měl kronikář velmi blízko k osobě Soběslava a byl přímým svědkem popisovaných dějů, nelze kroniku považovat za objektivní pramen. Dílo je tendenční, opěvuje činy knížete a přistupuje k nim nekriticky. Často jsou v kronice uváděna česká vlastní jména, opěvování čeští světci a radstně zmiňovány události pozitivní pro Čechy. Z tohoto lze vyvozovat, že byl autor patrně české národnosti. Kronikář dílo sepisoval patrně ve dvou fázích. Nejprve přímo popisuje události do roku 1130 a ke své práci se vrátil roku 1141, kdy zpětně dopsal události uplynulých let. Kronika končí počátkem čtyřicátých let dvanáctého století popisem smrti autorova oblíbence, knížete Soběslava I., a jeho nekrologem. Následuje už jen pár poznámek o prvním roce vlády Vladislava II. Do kroniky bylo přibližně po deseti letech neznámým autorem přidáno líčení počátku vlády Vladislava II., které popisuje především odboj znojemského údělného knížete Konráda proti knížeti Vladislavovi. Kromě události zaznamenává Kanovník Vyšehradský také astronomické jevy, díky kterým bylo možné dílo lépe datovat.

Kronika tzv. Kanovníka Vyšehradského je zachována v pěti rukopisech. Nejstarší z nich, rukopis dražický, byl sepsán před rokem 1343 na objednávku pražského biskupa Jana IV. a je dnes uložen v knihovně pražské kapituly.

Kromě několika zastaralých edic je dílo přístupné jako *Canonici Wissegradensis continuatio Cosmae*, ed. J. Emler, FRB II, Praha 1874, s. 201–237 (Dostupné online: <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=219>).

Na rozdíl od Kanovníka Vyšehradského se Mnich Sázavský vrací zpět do časů popisovaných již Kosmovou kronikou a doplňuje její text o události, které souvisejí se sázavským klášterem. Kosmas, zastánce latinské liturgie, o klášteře z důvodu tam praktikované slovanské liturgie mlčí. Kronikář začíná své vyprávění rokem 1030, tedy dva roky před založením kláštera, a poslední zápisek je z roku 1162. Kronika byla sepsána na podnět opata Silvestra mezi lety 1173 – 1176 a o jejím autorovi víme ještě méně než v případě Kanovníka Vyšehradského. Byla sepsána pravděpodobně jedním autorem ve vysokém věku, protože byl svědkem událostí dvacátých let. Kroniku můžeme rozdělit na dvě části. Do roku 1125 se jedná pouze o doplňky do Kosmovi kroniky, kdežto po tomto roce má dílo již charakter klášterní kroniky, která se věnuje především událostem spojeným se samotným klášterem.

Dílo se zachovalo ve dvou rukopisech. První, tzv. Rukopis drážďanský ze 12.-13. století, byl z velké části zničen během druhé světové války. Jeho opis, Vídeňský rukopis, se nyní nachází v Národní knihovně ve Vídni. Kronika byla poprvé vydána v roce 1730 J. B. Menckenem a nověji jako *Monachi Sazawiensis continuatio Cosmae*, ed. J. Emler, FRB II, Praha 1874, s. 238–269 (Dostupné online: <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=256>).

Litaratura:

Fiala, Zdeněk – Bláhová, Márie: Pokračovatelé Kosmovi. Praha 1974.

Nechuová, Jana: Latinská literatura českého středověku do roku 1400. Praha 2000.